

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część XClV. — Wydana i rozesłana dnia 16. października 1897.

Treść: (M 240—241.) 240. Rozporządzenie, tyczące się ustanowienia zakładów rządowych do badania żywności i przedmiotów użytkowych tego rodzaju, który oznaczony jest w ustawie z dnia 16. stycznia 1896. — 241. Rozporządzenie, tyczące się urządzenia nauk i egzaminów dla znawców żywności.

240.

Rozporządzenie Ministerstw spraw wewnętrznych, sprawiedliwości, skarbu i rolnictwa z dnia 13. października 1897,

tyczące się ustanowienia zakładów rządowych do badania żywności i przedmiotów użytkowych tego rodzaju, który oznaczony jest w ustawie z dnia 16. stycznia 1896, Dz. u. p. Nr. 89 z r. 1897.

Na zasadzie §. 24 ustawy z dnia 16. stycznia 1896 (Dz. u. p. Nr. 89 z r. 1897), ustanawiają się do technicznego badania żywności i przedmiotów użytkowych, na które rozciąga się ta ustanowienie, rządowe zakłady badania według następujących postanowień:

I. Ogólne rządowe zakłady badania.

§. 1.

Ogólne rządowe zakłady badania mają na żądanie Władz i organów, którym nadzór nad wykonywaniem ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896 o kupczeniu żywnością i niektórymi przedmiotami użytkowymi, w myśl postanowień §. 2, ustęp 1 i 2 tej ustawy a względnie dotyczących ustaw krajowych, jest poruczony, tudzież na żądanie sądów swego

okręgu urzędowego, podejmować techniczne badanie przyniesionych im w tym celu żywności, tudzież przedmiotów użytkowych, na które się owa ustanowienie rozciąga i wydawać w tym względzie stwierdzenia i opinie, jakotęż w przypadkach w rzeczonej ustawie oznaczonych, odbywać rewizje w lokalach przedsiębiorstw ustawie podlegających.

Zakłady badania obowiązane są wykonywać badania rzeczonego rodzaju, tudzież wydawać w tym względzie stwierdzenia i opinie także na prośbę osób prywatnych; lecz jeżeli stosunki czynności nie dozwolają bezwątpliwnego wykonywania badań, załatwiać należy przedewszystkiem wzmiankowane w pierwszym ustępie żądania Władz, organów urzędowych i sądów.

Oprócz tego zakłady badania winny ubiegać się o dyplom na znawców żywności nastręczać, o ile to jest możliwe, sposobność do odbycia praktyki próbnej; nadto zakłady te mają kształcić osobne organa nadzorcze (komisarzy targowych) i w tym celu urządzać dla nich kursa naukowe.

O ile wszelkie inne czynności urzędowe na to pozwolą, zakłady badania obowiązane są także zajmować się badaniami umiejętnemi w całym zakresie nauki o żywnościach.

§. 2.

Właściwe Władze rządowe mogą polecać ogólnym rządowym zakładom badania swego okręgu

urzędowego wykonywanie badań i wydawanie opinii co do zblizonych, aez bezpośrednio ustawą państwa z dnia 16. stycznia 1896 nie objętych przedmiotów polityi zdrowia i hygiény, tñdzież co do takiego pogorszenia gatunku w obrocie towarowym, które nie podlega postanowieniom karnym rzeczonej ustawy, jakoteż co do przedmiotów podlegających opodatkowaniu pośredniemu (chu i podatkom konsumcyjnym), o ile to nie przeszkałoby dopełnianiu zadań w §. 1 oznaczonych i o ile urządzenia zakładu pozwolą na wykonanie dotyczącego badania.

Pod tymi warunkami wolno też zakładom badania podejmować się badań i wydawania opinii tego rodzaju, który w ustępie 1 jest oznaczony, na prośbę korporacji samorządnych lub osób prywatnych.

§. 3.

Ogólne zakłady badania spełniać mają zadania w §. 1 oznaczone z temi wszystkimi obowiązkami i prawami, które w §§. 26, 28, 29 i 30 ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896 są określone, bez żadnego ograniczenia.

Używają tytułu: „G. k. ogólny zakład badania żywności w . . . . .” i do swoich wygotowań urzędowych używać mają odpowiedniej pieczęci. Funkcyonary usze w tych zakładach posady mający, są urzędnikami albo slugami rządowymi i zaliczeni są do klas stopni służbowych, istniejących dla urzędników rządowych a względnie do stopni plac istniejących dla slug rządowych.

Ogólne rządowe zakłady badania podlegają bezpośrednio Ministerstwu spraw wewnętrznych.

W każdym z osobna przypadku podawać się się będzie do wiadomości obwieszczeniem w Dzenniku ustaw państwa zamieszczonem ich siedzibę urzędową, okrąg urzędowy i termin rozpoczęcia czynności.

§. 4.

Reprezentowanie ogólnego zakładu badania na zewnątrz należy do jego przewodniczącego, gdy zaś tegoż zajdzie przeszkoła, do jego zastępcy,

Gdy w poszczególnej sprawie potrzebem jest reprezentowanie zakładu przed sądem lub inną Władzą na zasadzie istniejących przepisów, przewodniczący a względnie jego zastępcy mocen jest wydelegować do tego jednego z urzędników zakładu; przy wyborze osoby należy jednak zastosować się do objawionego zyczenia sądu lub innej Władzy.

§. 5.

Ogólnym rządowym zakładom badania wolno w takich przypadkach, gdy szkodliwość dla zdrowia jakieś żywności lub przedmiotu użytkowego, przez zakład zbadanych, jest wątpliwa, przyzwać na naradę przed wydaniem opinii piśmiennej, biegłych w umiejętności, w takich zaś przypadkach, gdy idzie o ocenienie płodów zwierzęcych, weterynarzy rządowych.

W opinii piśmiennej, którą zakład badania ma wydać, nadmienić należy o wysłuchaniu biegłego, a względnie weterynarza rządowego i oświadczyć, że byli tego samego zdania lub przytoczyć ich zdanie odmienne. Gdyby w razie różnicy zdań wydane były oddzielne opinie na piśmie, dołączyć je należy do opinii zakładu badania.

Rządowe zakłady badania mogą przesłuchiwać także biegłych z kół dotyczącej gałęzi przemysłu lub gospodarstwa wiejskiego, gdyby to ze względu na szczególne stosunki okazywało się potrzebne do wyjaśnienia i należytego ocenienia rzeczy.

§. 6.

Należytości, jakich za badania techniczne tñdzież za wystawianie stwierdzeń i opinii, ogólne rządowe zakłady badania, stosownie do §. 29 ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896, mają prawo żądać tytułem wynagrodzenia kosztów, urządzone są w taryfie ogłoszonej w załączce.

Oznaczenie kwoty opłat w poszczególnym przypadku badania należy do przewodniczącego zakładu, lub gdyby tegoż zaszła przeszkoła, do urzędnika, któremu zastępowanie onegoż jest poruczone.

Do opłat tych doliczać należy także wydatki poniesione rzeczywiście przez zasięganie opinii a względnie informacji zawodowej w myśl §. 5 niniejszego rozporządzenia.

§. 7.

Gdyby stosownie do §. 29go, ustęp 2 ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896, zaspokojenie opłat według §. 6 niniejszego rozporządzenia oznaczonych, zażądano w toku postępowania karnego zakład badania winien oznać takowe sądowi karnemu. Sąd wyda w myśl §. 391 ustawy o postępowaniu karnem uchwałę co do ich ściągalności opłaty uznane za ściągalne ściągnie według przepisów o ściąganiu kosztów procesu karnego i kwotę ściągniętą odesle zakładowi. Postanowienie to stosuje się także do ściągania tych kwot, które zakład

zwrócił osobom prywatnym lub korporacyom samorządny w myśl §. 29go, ustęp 1 ustawy państwa (ob. niżej ustęp 3).

Jeżeli badanie techniczne nastąpiło na żądanie Władzy, której poruczony jest nadzór nad kupeczeskiem żywnością i przedmiotami użytkowymi, objętymi zakresem ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896, albo na żądanie organu do tego przeznaczonego lub sądu, a zwrót kosztów nie może być na zasadzie §. 29, ustęp 2 powołanej ustawy państwa uzyskany stosownie do postanowień ustawy o postępowaniu karnem, w takim razie koszta badania technicznego ciężą na dotacyi ogólnego rządowego zakładu badania.

Dopóki w poszczególnych krajach ustawodawstwo krajowe nie postanowi, które organa korporacji samorządnych uważane być mają za organa nadzorcze w myśl §. 2 ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896, dotyczące korporacye samorządne, prosząc o badanie techniczne, winny w każdym poszczególnym przypadku złożyć opłaty według taryfy przypadające, lecz służby im prawo do zwrotu kosztów badania w myśl §. 29, ustęp 1 ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896, gdyby był mżebny.

W przypadkach §. 2go niniejszego rozporządzenia, Władza, korporacja samorządna lub strona prywatna prosząca o zbadanie a względnie o opinię winna w każdym razie zwrócić ogólnym rządowym zakładom badania koszta badań technicznych.

Osoby prywatne, proszące ogólny rządowy zakład badania o badanie techniczne tego rodzaju, który w §. 1 niniejszego rozporządzenia jest oznaczony, winny złożyć przypadającą kwotę kosztów, zanim stwierdzenie piśmienne a względnie opinia piśmienna będzie im wydana. Jeżeli strona prywatna odmawia złożenia kwoty kosztów, zaniechać należy wydania stwierdzenia lub opinii, niezawise od ściągnięcia tych kosztów drogą egzekucji politycznej na zasadzie §. 29go, ustęp ostatni ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896.

§. 8.

Gdy urzędnicy powszechnego rządowego zakładu badania wysłani są na zasadzie §. 26, ustęp 2 ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896, w celu wykonania rewizji i wzięcia próbek, mają prawo żądania dyet i podróżnego według przepisów istniejących dla urzędników państwa.

Jeżeli zostają wysłani, ponieważ zakład badania w toku badania technicznego uznał to za potrzebne, lub też na żądanie Władzy politycznej rzą-

dowej lub sądu, w takim razie koszta ztąd wynikłe, które zakład badania opędzić na sposobem zaliczki, należy doliczyć do kosztów badań technicznych w skutek rewizji i wzięcia próbek powstały, a zwrotu ich żądać należy w myśl postanowień §. 29, ustęp 2 ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896 albo, według okoliczności, pokrycie tych wydatków objąć ostatecznie na dotację zakładu badania w myśl §. 7go, ustęp 2 niniejszego rozporządzenia.

Jeżeli urzędnicy ogólnego rządowego zakładu badania wysłani zostali na żądanie korporacyi autonomicznej lub osoby prywatnej, takowa złożyć ma sumę na koszta potrzebną.

§. 9.

Ogólnym rządowym zakładom badania zostawa się zawieranie z poszczególnymi gminami swego okręgu urzędowego umów co do wysyłania urzędników zakładowych do odbywania peryodycznych rewizji i brania próbek a to za ryczałtowem wynagrodzeniem kosztów z tego wynikających (§. 8) i z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez Ministerstwo spraw wewnętrznych.

§. 10.

Władzom politycznym krajowym, Ministerstwu spraw wewnętrznych tudzież Ministerstwu skarbu winny ogólnie rządowe zakłady badania dostarczać bezpłatnie na wezwanie opinii co do przedmiotów ogólnej treści.

§. 11.

Jeżeli według przepisu §. 28 ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896 wypadnie uczynić doniesienie do prokuratorów państwa, zakład badania winien o uczynieniu doniesienia uwiadomić tę Władzę a względnie organ nadzorczy, na których żąda nie wykonano badanie techniczne.

Jeżeli w przypadku takim wniosek co do badania podała osoba prywatna, nie trzeba strony uwiodamiać o wyniku badania technicznego, jeżeli prokuratora państwa sprzeciwia się temu.

§. 12.

Postanowienia szczegółowe co do warunków przypuszczenia do praktyki próbnej i co do kursów naukowych, które w ogólnych rządowych zakładach badania będą urządzone celem kształcenia osobnych

przysięgłych organów nadzorczych (komisarzy targowych), którzy stosownie do dotyczących ustaw targowych będą ustanowieni do nadzoru nad kupeckiem żywnością i przedmiotami użytkowymi objetymi zakresem ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896, wydane będą osobnym rozporządzeniem.

II. Wyłączone rządowe pracownie do badań.

§. 13.

Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem sprawiedliwości i z Ministerstwami, którym podlegają zakłady rządowe, zajmujące się stosownie do swego przeznaczenia badaniem technicznem poszczególnych rodzajów żywności lub przedmiotów użytkowych w ustawie państwa z dnia 16. stycznia 1896 oznaczonych, może uznać te zakłady za wyłączne pracownie rządowe do badań nad dotyczącymi przedmiotami w myśl powyższej ustawy państwa i ogłosić je w Dzienniku ustaw państwa jako takie. Zakłady rzeczone w tym charakterze swoim obowiązane będą w ogólności spełniać w zakreślonym onymże ograniczonym obrębie działania, te zadania, które oznaczone są w §. 1 niniejszego rozporządzenia.

§. 14..

Wyłączne rządowe pracownie do badań wydawać mają opinię co do szkodliwości dla zdrowia żywności lub przedmiotu użytkowego do zbadania nadchodzących, tylko w takich przypadkach, gdy szkodliwość dla zdrowia jest oczywista, lub jeżeli ustawą lub rozporządzeniem przepisane są całkiem stanowcze prawidła oceniania szkodliwości dla zdrowia. W opinii wydanej w takich przypadkach trzeba wyraźnie nadmienić, że szkodliwość dla zdrowia jest oczywistą lub powołać się na przepis, na którym sąd o tej kwestii oparto.

We wszystkich innych przypadkach, w których idzie o szkodliwość dla zdrowia przedmiotu do zbadania przyniesionego, winna wyłączna pracownia do badań odesłać przypadek badania do właściwego ogólnego zakładu badania.

Jeżeli wątpliwość co do szkodliwości dla zdrowia powstanie dopiero w toku badania technicznego wykonywanego przez wyłączną pracownię do badań, a przedmiotu przyniesionego do badania nie można już posłać do ogólnego rządowego zakładu badania, wyłączna pracownia do badań winna niezawiśle od cieżącego na niej w myśl §. 28go ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896 obowiązku uwiadomienia prokuratorów państwa, przesyłać swoje własne pisemne stwierdzenie właściwemu ogólnemu rząd-

wemu zakładowi badania w celu dołączenia do opinii co do szkodliwości dla zdrowia.

§. 15.

Uznanie pewnego rządowego zakładu badania że wyłączną pracownię w myśl ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896 nie narusza obwodowej służbowej podwładności, organizacyi i wewnętrznego urzędu tego zakładu.

Wyłącznym pracowniom do badań nie będzie wyznaczony określony okrąg urzędowania; udawanie się do nich zostawia się dowolnemu wyborowi w ten sposób, że tak Władzom jak i osobom prywatnym wolno będzie poruczać badanie technicznne albo ogólnemu zakładowi badania albo wyłącznej pracowni.

Zakłady rządowe urzędujące w charakterze wyłącznych pracowni do badań, winny w swoich wygotowaniach urzędowych dodawać do swego tytułu: „jako wyłączna pracownia rządowa do badania . . . . .”

§. 16.

Wyłączne rządowe pracownie do badań są tylko o tyle obowiązane trzymać się taryfy w załączce do niniejszego rozporządzenia ogłoszonej, o ile idzie o badania technicznne na żądanie Władz i organów, którym poruczony jest nadzór nad wykonywaniem ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896, tudzież na żądanie sądów.

Pytanie, z jakich funduszów opędzane być mają koszta badań technicznich na żądanie oznaczonych Władz i organów wykonanych, których zwrotu nie można ściągnąć według §. 29, ustęp 2 ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896 oceniać należy według osobnych prawideł dla dotyczącego zakładu rządowego istniejących.

Do wniosków tyczących się badania, gdy Władze czynią je w innych przypadkach a nie w tych, które następują się w wykonaniu ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896, jakotęż do wniosków czynionych przez osoby prywatne stosują się osobne postanowienia w tym względzie wydane i osobne stopy opłat w zakładzie rządowym zaprowadzone.

§. 17.

Zresztą wyłączne rządowe pracownie do badań mają w obrębie wyznaczonego im zakresu działania prawa i obowiązki w §§. 26, 28, 29 i 30 ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896 oznaczone i stosują się do nich odpowiednio postanowienia §. 5, ustęp ostatni, §. 6, ustęp 3, §. 7, ustęp pierwszy, czwarty i piąty, §. 8 i §. 11 niniejszego rozporządzenia.

III. Analitycy żywności przez Rząd ustanowieni.

§. 18.

Ministerstwo spraw wewnętrznych może w porozumieniu z dotyczącą Władzą służbową poruczyć poszczególnym odznaczającym się biegłym, w służbie państwa zostającym, samodzielne wykonywanie badań technicznych, tudzież wystawianie piśmiennych stwierdzeń i opinii co do pewnych przedmiotów, na które rozciąga się ustawa z dnia 16. stycznia 1896 i takowi mają w tym razie na swoich urzędowych wygotowaniach, które wydawać będą w tym charakterze, podpisywać się z dodatkiem: „jako ustanowiony przez Rząd analityk żywności do . . . . .”

Biegły taki winien swoje stwierdzenia i opinie przekładać ogólnemu rządowemu zakładowi badania, w którego okręgu urzędowym ma siedzibę, iżby zakład ten wymierzył i ściągnął opłaty od jego wygotowań.

§. 19.

O ile analitykom żywności przez Rząd ustanowionym służy prawo wydawania opinii co do szkodliwości dla zdrowia jakieś żywności lub przedmiotu użytkowego do zbadania nadesłanego, postanawiane będzie w każdym z osobna przypadku w ogłoszeniu tyczącym się ich mianowania.

IV. Postanowienia ogólne.

§. 20.

Gdy co do stwierdzenia wydanego przez wyłączną rządową pracownię do badań lub przez rządowego analityka żywności zajdzie wzmiękowana w §. 27 ustawy państwa z dnia 16. stycznia 1896 wątpliwość pod względem pytania, czy przedmiot badany jest dla zdrowia szkodliwy, sprawdzenie poruczyć należy właściwemu ogólnemu rządowemu zakładowi badania.

§. 21.

Ogólnym rządowym zakładom do badań wolno ze względów rzeczowych lub z powodu przeciążenia pracą przekazywać wyłącznym rządowym pracownikom do badań szczególne kwalifikujące się do tego przypadki badania.

§. 22.

Rozporządzenie niniejsze wechodzi w wykonanie jednocześnie z ustawą z dnia 16. stycznia 1896. Dz. u. p. Nr. 89 z r. 1897.

Badeni r. w.

Biliński r. w.

Ledebur r. w.

Gleispach r. w.

Załączka.

Taryfa opłat w zakładach rządowych do badania żywności.

I. Postanowienia ogólne.

1. Opłaty w taryfie ustanowione zawierają w sobie wynagrodzenie za materyały, jakieby przy badaniu spotrzebowano, za narzędzia, jakotęż za wygotowanie piśmienne stwierdzenia opinii.

2. Do badań chemicznych w taryfie nie przewidzianych, stosują się w ogólności następujące postanowienia: Za jakościwe wykazanie jakiegokolwiek nieorganicznej części składowej jakiegoś przedmiotu badania, liczy się taksę w kwocie 0·5 złotego, za ilościowe wykazanie jakiegokolwiek związku organicznego taksę w kwocie 0·5—1·0 złotego, za każde ilościowe oznaczenie jakiegokolwiek części składowej lub jakiegoś związku taksę w kwocie dwa złote, o ile postępowanie przygotowawcze i rozłączające nie wymagało zbyt wiele czasu lub nie było nader trudne. Koszta takich przydłuższych i wiele zachodów wymagających badań, od których taksy nie można z góry ustanowić, obliczają się w ten sposób, że do kosztów zużytych przy badaniu materyałów i narzędzi, dolicza się wynagrodzenie za czas po dwa złote za każdą godzinę.

3. Za badania mikroskopijne w taryfie nie przewidziane, liczyć należy w prostych przypadkach opłatę w kwocie 2 złote. Koszta przydłuższych i więcej zachodów wymagających badań, liczy się podług czasu, który zajęły, po dwa złote za godzinę.

4. Koszta badań bakteriologicznych w taryfie nie przewidzianych, liczy się podobnież podług czasu po dwa złote za godzinę. Nadto policzyć należy także materyały, jakieby przy badaniu spotrzebowano, narzędzia i zwierzęta do prób użycie.

5. Przedmioty do badania przeznaczone nadsyłać należy bez narażania zakładu na koszta. Posyłając przedmiot do zakładu, podać należy ile możliwości liczby bieżącą taryfy, podług której badanie ma być wykonane lub w inny sposób określić jasno powód i cel a według okoliczności, jakie rozszerzenie badania jest pożądane, iżby badanie mogło być od razu w sposób odpowiedni zarządzone. Przykładać należy jak największego starania, żeby nadesłana do badania ilość przedmiotu czyniła zadość odnośnym wymaganiom taryfy i żeby zachowane były podane w taryfie przepisy co do pakowania i nadsyłania przedmiotów.

6. Wydane przez zakład stwierdzenia i opinie ściągają się wyraźnie tylko do nadesłane próbki. W certyfikacie zakładu potwierdzana będzie sygnatura nadesłanych próbek, tudzież okoliczność, że pieczęć i znaczki zamknięcia były nienaruszone, jakotęż tekst onychże — o ile jest czytelny.

7. Do pakowania i nadsyłania przedmiotów do badania przeznaczonych, jeżeli zawarte są we flaszkach, naczyniach glinianych itp., zaleca się używać pak drewnianych z odpowiednimi przegrodami i wiekiem zamkalem lub też koszów opatrzonych wiekiem i odpowiednią przegrodą, jeżeli jest potrzebna.

8. Należytość za opinię, której wydanie nie wymaga żadnych doświadczeń, wynosi podług rozmiarów i trudności czynności od dwóch aż do dwudziestu złotych.

9. Gdy mają być zwrócone koszta wysłania urzędników zakładu badania w celu odbycia rewizy i wzięcia próbek, takowe obliczają się według postanowień §. 8go rozporządzenia ministerialnego, tyczącego się ustanowienia rządowych zakładów badania.

II. Postanowienia szczegółowe.

Nr.	Przedmiot badania	Opłata zł.	Do badania dostarczyć należy	Sposób wzięcia próbki i opakowania
1	Piwo.			
	a) Oznaczenie ciężaru gatunkowego ilości alkoholu, ekstraktu, popiołu, kwasu i obliczenie pierwotnej koncentracji brzeczkii, tudzież stopnia fermentacji	6	1 litr	Używać należy flaszki zbarwionych (najlepsze są brunatne). Flaszki powinny być starannie oczyszczane, wodą wrzącą wypłokane, nowemi korkami załkane, opieczętowane i dokładnie poodzaczane. Próbki posyłać należy do badania, jak można najrychlej po ich wzięciu, aż do odesłania zaś trzymać je trzeba leżące w miejscu jak najchłodniejszym. Wysyłając w porze gorącej w dalszą drogę, zapakować należy próbki w lodzie.
	b) Rozbiór zupełny, to jest oprócz szczegółów pod a) także oznaczenie ilości cukru, azotu, kwasu fosforowego i gliceryny	12	2 litry	
	c) Oznaczenie każdego z osobna dalszego składnika prawidłowego po	2	$\frac{1}{2}$ litra	
	d) Oznaczenie kwasu lotnego, np. octowego, siarkowego itp. po .	2	$\frac{1}{2}$ litra	
	e) Poszukiwanie kwasu salicylowego	1	$\frac{1}{2}$ litra	
	f) Wykazanie, że neutralizacja się odbyła	3	$\frac{1}{2}$ litra	
	g) Wykazanie surogatów chmielu metodą Dragendorffa	10	4 litry	
	h) Oznaczenie kwasów wolnych, tudzież procentów alkoholu i ekstraktu ciężaru gatunkowego po oddzieleniu kwasu węglowego i wyskoku z obliczeniem stopnia fermentacji i koncentracji brzeczkii	3	1 litr	
2	Gorzałka, likwory.			Jak próbki wina.
	a) Oznaczenie ciężaru gatunkowego procentów alkoholu, ekstraktu, popiołu a według okoliczności kwasu	5	$\frac{3}{4}$ — 1 litra	
	b) Oznaczenie olejku fuzlowego metodą Rösego	3	$\frac{1}{2}$ litra	
	c) Oznaczenie odsetek alkoholu bezpośrednio aräometrem	0.50	$\frac{1}{2}$ litra	

Nr.	Przedmiot badania	Opłata	Do badania dostarczyć należy	Sposób wzięcia próbki i opakowania
				zł.
3	Chleb. Oznaczenie ilości wody i popiołu	2	najmniej 100 gramów	Pakuje się w papierze, chronić należy od wilgoci.
4	Kakao, czekolada.			
	a) Poszukiwanie dodatku obcych tłuszczy	4	50 gramów	Próbki kakao sproszkowanego bierze się i pakuje jak próbki korzeni. Próbki czekolady w tabliczkach.
	b) Poszukiwanie dodatku mąki, przyemieszek nieorganicznych i obcych tłuszczy	5	100 gramów	
	c) Oznaczenie ilości mąki	3	50 gramów	
	d) Oznaczenie cukru i popiołu	3		
5	Konserwy.			
	a) Poszukiwanie metali a w szczególności cyny, ołówku, miedzi, cynku	2		
	b) Oznaczenie ich ilości, od każdego	3		
	c) Oznaczenie ilości azotu	3		
	d) Oznaczenie ilości azotu białka	3		
	e) Oznaczenie ilości tłuszczy	2	puszka lub słoik	
	f) Oznaczenie ilości cukru	2		
	g) Poszukiwanie środka konserwacyjnego	1—2		
	h) Oznaczenie kwasu siarkowego	2		
6	Ocet.			
	a) Oznaczenie procentów kwasu octowego	1	1/4 litra	We flaszkach szklanych korkami pozatykanych.
	b) Poszukiwanie kwasów mineralnych, metali i ostrych składników roślinnych	1	1/4 litra	
	c) Oznaczenie metali, od każdego	2	1 litr	
7	Wyroby z mąki i cukru.			
	Towary cukiernicze, makiąony zupowane itp.			
	a) Poszukiwanie barwników szkodliwych	1—2	najmniej	
	b) Oznaczenie popiołu łącznie z poszukiwaniem przymieszek mineralnych	2	1 aż do 2 sztuk	Co do towarów cukierniczych (pieczywo cukiernicze, ciastka itp.), które po większej części badać potrzeba pod względem barwników zdrowiu szkodliwych, wybierać należy przedmioty osobliwie zabezpieczone, a to po jednej sztuce każdej z osobna barwy.
	c) Poszukiwanie arsenu (—) lub cyny albo innego metalu, od każdego	2	a względnie 50 aż do 100 gramów	
	d) Oznaczenie ilości metali, od każdego	3		

Nr.	Przedmiot hadania	Opłata zł.	Do badania dostarczyć należy	Sposób wzięcia próbki i opakowania
8	Tłuszcze, (masło, masło topione, tłuszcze kuchenne stałe i płynne). a) Oznaczenie ilości wody . . . . . b) Oznaczenie ilości tłuszcza . . . . . c) Oznaczenie ciężaru gatunkowego . . . . . d) Oznaczenie stopnia zjełczania . . . . . e) Oznaczenie popiołu i poszukiwanie przymieszek mineralnych . . . . . f) Poszukiwanie obcych tłuszczy: 1. według Becchiego . . . . . 2. według Hübla . . . . . 3. według Kötsdorfera . . . . . 4. według Meissla . . . . . 5. według Baudouina co do oleju sezamowego . . . . . g) Poszukiwanie obcych barwników . . . . . h) Poszukiwanie kwasu borowego . . . . . i) Badanie czystości oliwy według Massie-Wolfbauera . . . . . k) Badanie refraktometrem . . . . . l) Oznaczenie wody, tłuszcza, popiołu i stopnia zjełczania w masle, masło topionem, tłuszczy wieprzowym lub margarynie	2 2 1 1 2 1 3 2 3 0·50 1 1 1 0·50 5	najmniej 100 gramów 50 gramów 100 gramów 50 gramów 100 gramów	Próbki bierze się z rozmaitych miejsc zapasu a mianowicie z powierzchni, ze środka i od spodu. Próbkę zachowuje się należy w naczyniach porcelanowych, glinianych dobrze polewanych, kamionkowych lub blaszanych. (Słoiki apteczne do maści). Zamyka się papierem woskowym lub pergaminowym, także zatyczkami drewnianymi lub korkowymi. Owijsanie papierem nie jest dozwolone. Oleje we flaszkach dobrzeoczyszczonych i wysuszonych, zamyka się zatyczkami szklanymi lub korkowymi.
9	Soki owocowe, marmelady. a) Poszukiwanie sztucznych barwników . . . . . b) Poszukiwanie sakcharyny zapomocą eteru i kosztowania . . . . . c) Poszukiwanie sakcharyny zapomocą eteru i topienia	1—2 0·50 2	najmniej 100 gramów 50 gramów 50 gramów	Oddawać należy we flaszkach korkiem założonym.
10	Przedmioty użytkowe. 1. Materiały na odzież, drukowane i barwione, tudzież wszelkie inne przedmioty ubiorowe, obicia, papiery pstre, zabawki dziecięce drewniane lub metalowe, książki z obrazkami, arkusze obrazkowe itd: a) Poszukiwanie własności barwników . . . . . b) Oznaczenie procentowe farb zdrowiu szkodliwych co do każdej farby	2 2 3	2 decymetry kwadratowe a względnie 1—2 sztuk	Poszukiwane być mają materiały użyte do zabarwienia. Przedmioty więc, które mają być przyniesione do badania, wybrać należy tak, żeby zawierały jak najwięcej tych farb, które zdają się podejrzane. Przy badaniu zabawek dziecięcych idzie po większej części o barwniki zdrowiu szkodliwe i o sposób przytwardzenia tych barwników. Do starać się należy po jednym egzemplarzu przedmiotów, które mają być badane.

Nr.	Przedmiot badania	Opłata zł.	Do badania dostarczyć należy	Sposób wzięcia próbki i opakowania
	2. Pudełka z farbami, tudzież farby do malarstwa pokojowego . . . Badanie jakości farb, od każdej farby 30 c., lecz ogółem nie mniej jak 1 zł. a nie więcej jak 6 zł. . . .	1 aż do 6		
	3. Naczynia kuchenne, do jadła i napoju itp. (towary garnkarskie pospolite, naczynia żelazne emaliowane): a) Badanie jakości polewy lub emaliu 1 b) Oznaczenie ilości ołowiu rozpuszczającego się w occie 2	3 sztuki 3 sztuki		
	4. Przybory metalowe, wagi, miary i inne narzędzia do mierzenia itp. (metale blaszkowe, towary pobielane, mięszaki cyny i ołowiu): Oznaczenie ilości ołowiu	2 3	1 sztuka	Idzie tu o stwierdzenie, czy polewa, pobielenie jest właściwej jakości, czy w tych polewach itp. znajdują się szkodliwe dla zdrowia przymieszki metali. Co do sztucznych liści kwiatowych porównaj także papier, obicie itp. Do badania naczyń dać najmniej trzy sztuki. Do badania innych przedmiotów dostarczyć należy po jednej sztuce.
11	Korzenie. Oznaczenie ilości popiołu i części nierozpuszczalnej w kwasie solnym . . .	2	50 gramów	Jako korzenie, które tu bierze się głównie na uwagę, wymienić należy przedewszystkiem: mielony lub tłuczony pieprz (czarny i biały), cynamon, piment (nowe korzenie, almodę, pieprz goździkowy), goździki, paprykę, kwiat muszkatowy, szafran i mąkę gorczyczną. Próbki korzeni mielonych lub całych brać zależy z rozmaitych miejsc zapasu, który trzeba wprzód doskonale wymieszać. Do zapakowania najlepiej służą małe pudełka teksturowe (apteczne na proszek lub do pigulek) albo słojki z zatyczkami drewnianymi lub korkowymi, w braku takowych torebki z papieru perga-minowego szczerelnie zamknięte, zaledwie.
12	Drożdże. (Drożdże, drożdże stałe). a) Oznaczenie procentów wody, poszukiwanie obcych przymieszek . b) Oznaczenie siły fermentacyjnej . c) Oznaczenie procentów skrobii .	3 2 3	50 gramów	W naczyniach glinianych dobrze polewanych lub w słojkach zatkanych zatyczkami szklanymi lub korkowymi albo w oryginalnym opakowaniu.
13	Miód. Badanie czystości	6	100 gramów	W naczyniach szklanych lub glinianych dobrze polewanych zamkniętych zatyczkami lub papierem perga-minowym.

Nr.	Przedmiot badania	Oplata zł.	Do badania dostarczyć należy	Sposób wzięcia próbki i opakowania
14	Ser. a) Oznaczenie popiołu z poszukiwaniem przymieszek mineralnych . . . . . b) Oznaczenie tłuszczy . . . . . c) Poszukiwanie obcych tłuszczy według Meissla	2 2 3	100 gramów 100 gramów 100 gramów	Próbki sera pakuje się w papierze pergaminowym lub w staniolu, albo posyła się takowe w naczyniach glinianych, dobrze oszkłonych, papierem zamkniętych.
15	Kawa. 1. Ziarna surowe: Poszukiwanie sztuczного zasobowania . . . . . 2. Mielona, palona: a) Oznaczenie tłuszczy, cukru, popiołu (i wyciągu), jakoteż badanie fizyczne . . . . . b) Oznaczenie ilości koffeiny	1—2 6 4	100 gramów	Cała lub mielona. Próbki bierze się jak z korzeni.
16	Kosmetyki. a) Poszukiwanie szkodliwych metali . . . . . b) Oznaczenie metali, od każdego	2 3	flaszka, pułapkę itp. lub 50 gramów 100 gramów	
17	Mąka. Oznaczenie procentów wody i popiołu	2	100 gramów	Próbki bierze się w taki sposób jak próbki korzeni. Jeżeli oprócz poszukiwania pospolitych onieczyszczów itp. do czego wystarcza 100 gramów mąki, ma być badana sposobność do pieczenia itp., dostarczyć trzeba najmniej 500 gramów.
18	Mleko. a) Oznaczenie ciężaru gatunkowego mleka lub serwatki zapomocą aräometru, po . . . . . b) Oznaczenie ciężaru gatunkowego i ilości tłuszczy metodą Gerbera . . . . . c) Oznaczenie jak pod b); lecz ilości tłuszczy metodą Soxhleta . . . . . d) Oznaczenie ciężaru gatunkowego; ilości tłuszczy metodą Gerbera i substancji suchej (przez zważenie) . . . . . e) Oznaczenie jak pod d); lecz ilości tłuszczy metodą Soxhleta . . . . . f) Oznaczenie ciężaru gatunkowego, kwasów, ilości kazeinu i albuminu, tłuszczy, cukru, popiołu, wody	0 · 50 1 2 2 3 8	1/2 litra 1/2 litra 1 litr 1 litr 1 litr 1 litr	Flaszki powinny być starannie oczyszczone i suche. Biorąc próbki, baczycie należy na to, żeby zapis mleka został wprzód gruntownie wymieszany. Flaszki napełnić należy aż do korka i dobrze zatkać. Próbki posyłać należy jak najspieszniej, najkrótszą drogą. Jeżeli to jest niemożelne, zachowywać je należy aż do wysłania w piwnicy lub na lódzie. Posyłając w dalszą drogę podezas upałów, zapakować należy próbki w lodzie.

Nr.	Przedmiot badania	Opłata	Do badania dostarczyć należy	Sposób wzięcia próbki i opakowania
				zł.
	g) Poszukiwanie sody i kwasu salicylowego bezpośrednio, razem h) Poszukiwanie kwasu borowego i kwasu benzoesowego, od każdego	0·50 1	1/2 litra	
19	Nafta.			Pakuje się jak oleje.
	a) Badanie, czy jakość odpowiada ustawie . . . . . b) Destylacja małej ilości i poszukiwanie obcych przymieszek . . c) Oznaczenie gęstości	1 3 0·50	1/4 litra 1 litr	
20	Smietana.			Pakuje się jak mleko.
	Oznaczenie ciężaru gatunkowego, ilości wody i tucuszu	3	1/4 litra	
21	Herbata.			Jak korzenie.
	a) Oznaczenie popiołu, części onegoż rozpuszczalnej w wodzie i ekstraktu . . . . . b) Poszukiwanie zabarwienia i obcych przymieszek zapomocą badania botanicznego . . . . . c) Oznaczenie procentów teyny . .	3 3 4	50 gramów 50 gramów 50 gramów	
22	Woda.			Ile możliwości we flaszkach z szkła bezbarwnego; dzbanków nie należy przyjmować. Jeżeli próbki bierze się ze studziem pompowym, trzeba wprzód studnię należycie wypomponować dla oddalenia wody stojącej w przewodzie rurowym. Pompę nie wolno czyścić przez wpuszczanie soli kuchennej. Flaszki należy przed napełnieniem wypłukać kilkakrotnie wodą, która ma być badana, do zatkania zaś używać należy tylko nowych korków (lub zatyczek szklanych) szczelnie przylegających.
	a) Badanie chemiczne pod względem zdatności do picia obejmujące w sobie poszukiwanie żelaza, amoniaku, siarkowodoru i kwasu azotowego, jakież oznaczenie ilości pozostałości po odparowaniu, chloru, kwasu siarczanego i azotowego, substancji organicznej (zdolności utlenienia zapomocą nadmanganianu potasu), jakież twardości . . . . . b) Oznaczenie wapna, magnezyi i żelaza . . . . . c) Zupełny rozbiór chemiczny wody do picia . . . . . d) Zupełny rozbiór chemiczny wody mineralnej (nie licząc prac przy źródle)	5 5 30—50 50-200	2 litry 2 litry 10 litrów —	

Nr.	Przedmiot badania	Oplata	Do badania dostarczyć należy	Sposób wzięcia próbki i opakowania
				zł.
	e) Bakteryologiczne oznaczenie ilości zarodków w wodzie (bez kosztów wzięcia próbki)	5	—	Próbki przeznaczone do badania bakteryologicznego nadsyłać należy ściśle według przepisu w naczyniach sterylizowanych. Na żądanie wydaje zakład te przepisy tudzież naczynia sterelizowane.
	f) Poszukiwanie w wodzie bakterii cholerycznych i tyfoidalnych	25	—	
	g) Badanie mikroskopijne osadu	1	—	
23	Wino (wino owocowe).			
	a) Oznaczenie ciężaru gatunkowego, procentów alkoholu, ekstraktu, gliceryny, kwasu siarkowego i popiołu, ogólnej ilości kwasów wolnych i lotnych, tudzież polaryzacyji	7	2 zwykłe flaszki wina lub 1 litr	
	b) Sprawdzenie tożsamości polegające na oznaczeniu alkoholu, ekstraktu i ogólnej ilości kwasów	3	1 litr	
	c) Oznaczenie każdej poszczególnej dalszej normalnej części składowej po	2	1/2 litra	
	d) Polaryzacja	2	1/2 litra	
	e) Poszukiwanie obcych barwników	1—2	1/2 litra	
	f) Oznaczenie kwasu lotnego, np. kwasu octowego, kwasu siarkowego itd., po	2	1/2 litra	
	g) Poszukiwanie kwasu salicylowego lub borowego	1	1/2 litra	
	h) Poszukiwanie sakcharyny	2	1/2 litra	
24	Towary kiełbasowe.			
	a) Oznaczenie procentów wody	2	100 gramów	
	b) Poszukiwanie skrobii	1	50 gramów	
	c) Oznaczenie procentów skrobii	3	100 gramów	
	d) Poszukiwanie sztucznego zabarwienia	1—2	50 gramów	
	e) Poszukiwanie środka konserwacyjnego	1—2	100 gramów	
25	Cukier.			
	a) Poszukiwanie obcych przymieszek	2	100 gramów	
	b) Polaryzacja	2	100 gramów	
	c) Oznaczenie wody i popiołu	3		
				W torebkach papierowych. Próbki cukru tłuczonego bierze się i pakuje jak próbki korzeni.

241.

Rozporządzenie Ministerstwa spraw wewnętrznych tudzież Ministerstwa wyznań i oświaty z dnia 13. października 1897,

tyczające się urządzenia nauk i egzaminów dla znawców żywności.

Celem pozyskania potrzebnej ilości biegłych, posiadających naukowe i praktyczne uzdolnienia do samodzielnego załatwiania czynności, które w ustawie z dnia 16. stycznia 1896, Dz. u. p. Nr. 89 z r. 1897 o kupczeniu żywnością i niektórymi przedmiotami użytkowymi przydzielone zostały publicznym zakładom badania taniaż przewidzianym, Ministerstwa spraw wewnętrznych tudzież wyznań i oświaty uznają za stosowne wydać następujące zasady co do urządzenia nauk i egzaminów dla znawców żywności.

§. 1.

Uprawnienie do przedstawiania się za „dyplomowanego znawcę żywności” nabywa się jedynie przez uzyskanie dokumentu upoważniającego (dyplomu), który wydaje powołana do tego Władza polityczna krajowa a do uzyskania którego oprócz własnowolności i nieskazitelności, udowodnić należy w myśl postanowień niżej podanych:

1. wykształcenie przygotowawcze ogólne;
2. ukończenie z pomyślnym skutkiem nauk przyrodniczych w szkole głównej;
3. ukończenie z pomyślnym skutkiem specjalnych nauk zawodowych.

I. Wykształcenie przygotowawcze ogólne.

§. 2.

Wykształcenie przygotowawcze ogólne, potrzebne ubiegającym się o dyplom znawcy żywności, udowadnia się zwyczajnie świadectwem dojrzałości z gimnazjum lub szkoły realnej.

Nie wymaga się tego dowodu od dyplomowanych magistrów farmacji, jeżeli kandydat tak na trzech egzaminach farmaceutycznych przygotowanych, jak i na ścisłym egzaminie farmaceutycznym otrzymał stopień a względnie stopień stanowczy „z odznaczeniem”.

II. Nauki przyrodnicze w szkołach głównych.

§. 3.

Kandydaci do dyplomu na znawcę żywności winni przed rozpoczęciem specjalnych nauk zawodowych (§. 13) udowodnić, że ogółem przez osią półroczy uczęszczali do uniwersytetu lub szkoły głównej technicznej na następujące wykłady i ćwiczenia praktyczne z nauk przyrodniczych:

1. przez sześć półroczy na chemię analityczną z zatrudnieniem w laboratoryum chemicznem;
2. przez dwa półrocza na chemię tooretyczną (nieorganiczną i organiczną);
3. przez dwa półrocza na fizykę doświadczalną;
4. przez jedno półrocze na ćwiczenia w pracowni fizycznej;
5. przez jedno półrocze na ćwiczenia botaniczne;
6. przez jedno półrocze na botanikę teoretyczną.

Farmaceutom, którzy egzamina w §. 2 niniejszego rozporządzenia oznaczone zdali „z odznaczeniem”, wliczać należy w okres nauki w ustępie pierwszym przepisany, półrocza na naukach farmaceutycznych w szkole głównej spędzone, tudzież wykłady, na które uczęszczali a względnie ćwiczenia, które odbywali.

Egzamin kwalifikacyjny.

§. 4.

Celem udowodnienia wykształcenia nabytego naukami w §. 3 oznaczonymi, mają kandydaci dla uzyskania przyjęcia na specjalne nauki zawodowe chemików żywności poddać się egzaminowi kwalifikacyjnemu, o ile nie zastępują takowego innego egzamina, które już złożyli (§. 11 i 12).

§. 5.

Egzamina kwalifikacyjne odbywać się będą na wydziałach filozoficznych uniwersytetów.

Egzaminatorami będą profesorowie a w razie potrzeby także docenci wykładający w szkole głównej te przedmioty, z których się egzaminuje.

Przewodniczącym na tych egzaminach jest dziekan a gdyby go zaszła przeszkoła, prodziekan wydziału filozoficznego.

§. 6.

Egzamina kwalifikacyjne nie mają stałych terminów, lecz mogą odbywać się przez cały rok z wyjątkiem feryj jesieniuch i śródrocznych.

Kandydat może zdawać egzamin przed którąkolwiek komisją według własnego wyboru.

§. 7.

Kandydat, który chce być przypuszczonym do egzaminu kwalifikacyjnego, winien podać prośbę na piśmie do dziekana sprawującego obowiązki przewodniczącego komisji egzaminacyjnej i dołączyć do niej dowód, że uczynił zadość wymaganiom w §§. 2 i 3 niniejszego rozporządzenia przepisany.

Mianowicie oprócz świadectw z egzaminów, jeśli je ma, dołączyć winien w pierwopisie wyzwoleń uniwersyteckie z tej szkoły głównej, w której odbył nauki w §. 3 oznaczone.

§. 8.

Dziekan winien zbadać prośbę i załączki a gdyby zachodziły pomniejsze przeszkody, które można uchylić niezwłocznie, oznajmić je w tym celu kandydatowi, jeżeli zaś do przypuszczenia niema żadnej przeszkody, napisać na prośbie krótką przykrylną rezolucję i wyznaczyć dni egzaminu.

Jeżeli zachodzi przeszkoda do przypuszczenia do egzaminu, postarać się należy, żeby grono profesorów wydało w tym względzie uchwałę.

Przeciw odmowie przypuszczenia do egzaminu kwalifikacyjnego, wolno kandydatowi odwołać się do Ministerstwa oświaty.

§. 9.

Egzamin kwalifikacyjny obejmuje w sobie następujące egzaminy częściowe:

1. egzamin praktyczny z chemii, w który wchodzi analiza jakościwa i ilościwa, przyrządanie przetworów i zestawianie przyrządów;

2. egzamin teoretyczny z chemii;

3. egzamin teoretyczno - praktyczny z botaniki, na którym egzaminuje się z systematyki z szczególnym względem na rośliny użytkowe, z anatomii i histyologii roślin;

4. egzamin teoretyczno - praktyczny z fizyki, z ograniczeniem do tych przyrządów i metod, których używa się do badań chemicznych.

§. 10.

Z egzaminu kwalifikacyjnego pomyślnie złożonego a względnie w przypadkach w §. 12 oznaczonych, z egzaminów częściowych onegoż pomyślnie złożonych wydaje się świadectwo według formuły 1 i 2 w języku wykładowym szkoły głównej, opatrzone pieczęcią wydziału filozoficznego. Oprócz tego złożenie egzaminu i jego wynik a to nawet wtedy, gdyby był niepomyślny, zanotować należy na złożonym w pierwopisie świadectwie wyzwolenia uniwersyteckiego a według okoliczności podać tam należy termin wyznaczony do poprawienia lub ponownienia egzaminu.

Zresztą stosują się do egzaminu kwalifikacyjnego postanowienia zawarte w §§. 25 aż do 32 niniejszego rozporządzenia.

§. 11.

Cały egzamin kwalifikacyjny można zastąpić:

- egzaminem nauczycielskim pomyślnie złożonym do urzędu nauczycielskiego w gimnazjach lub szkołach realnych, jeżeli udzielona została kwalifikacja do nauczania chemii i botaniki we wszystkich klasach, do nauczania zaś fizyki przynajmniej w niższych klasach;
- diplomem tutejszo-krajowym na doktora filozofii, o ile złożono egzamina ścisłe z chemii, botaniki i fizyki.

§. 12.

Egzamin kwalifikacyjny można po części zastąpić:

- uzdolnieniem do urzędu nauczycielskiego w gimnazjach lub szkołach realnych, jeżeli tenże czyni tylko po części zadość wymaganiom w §. 11, lit. a przepisany;
- egzaminami ścisłymi złożonymi w uniwersytecie tutejszo-krajowym z przedmiotów oznaczonych w §. 11, lit. b;
- świadectwami ze skutkiem przynajmniej „do statecznym” złożonego w szkole głównej technicznej pierwszego i drugiego egzaminu rządowego z przedmiotów chemiczno-technicznych lub odpowiednim egzaminem dyplomowym złożonym w szkole głównej technicznej.

W przypadkach oznaczonych pod lit. a i b, kandydat winien dla wstąpienia na nauki zawodowe chemików żywności złożyć egzamina częściowe egzaminu kwalifikacyjnego z tych przedmiotów, do których kwalifikacja jego nie jest już udowodniona świadectwem kwalifikacyjnym nauczycielskim a względnie egzaminami ścisłymi.

W przypadku oznaczonym pod lit. c złożyć należy dodatkowo egzamin częściowy teoretyczno-praktyczny z botaniki.

III. Nauki zawodowe specjalne.

§. 13.

Kurs nauk zawodowych specjalnych dla chemików żywności obejmuje:

- a) najmniej dwa półrocza na wydziale medycznym uniwersytetu;
- b) dwa półrocza praktyki w zakładzie ogólnym do badania żywności.

Dla udowodnienia nabytego tym sposobem teoretycznego i praktycznego wykształcenia zawodowego a względnie dla uzyskania dyplomu na znawcę żywności, winni kandydaci zdać następnie egzamin dyplomowy (egzamin rządowy).

A. Nauki zawodowe specjalne w szkołach głównych.

§. 14.

Dla odbycia nauk zawodowych, kandydaci winni zapisać się na wydział medyczny uniwersytetu w charakterze uczniów nadzwyczajnych.

W tym celu winni wykazać przed dziekanem wydziału medycznego, że uczynili zadość warunkom przepisany w §§. 2, 3 i 4 a względnie 11 i 12. W razie odmówienia wpisu, służy im prawo odwołania się do Ministerstwa oświaty.

W ciągu nauk zawodowych winni kandydaci najmniej przez dwa półrocza, które skończyć należy w przeciągu najwięcej dwóch lat, uczęszczać na następujące wykłady i ćwiczenia:

1. Analiza żywności i ćwiczenia praktyczne w analizie chemicznej pokarmów i posiłków przez jedno półrocze (cały dzień za opłatą takiego czasu jak za kolegium 15godzinne);

2. ćwiczenia praktyczne w mikroskopii pokarmów i posiłków przez jedno półrocze (cały dzień za opłatą takiego czasu jak za kolegium 15godzinne);

3. nauka o żywnościach (własności normalne i anormalne, szkodliwość dla zdrowia pokarmów i posiłków); historya naturalna pokarmów i posiłków roślinnych łącznie z towarzystwem roślinnym i nauką o najważniejszych roślinach jadowitych przez dwa półrocza, pięć godzin;

4. toksykologia przez jedno półrocze, po dwie godziny;

5. chemia sądowa i ćwiczenia praktyczne w analizie sądowo-chemicznej przez jedno półrocze (trzy razy na tydzień po pół dnia, za opłatą takiego czasu jak za kolegium sześciogodzinne);

6. ćwiczenia praktyczne w analizie fizyologiczno-chemicznej przez jedno półrocze (trzy razy na tydzień, po pół dnia, za opłatą takiego czasu jak za kolegium sześciogodzinne);

7. badanie mikrobiologiczne wody, żywności i posiłków na kursach praktycznych, trwających stosownie do potrzeby mniej więcej ośm tygodni;

8. hygiena przez jedno półrocze, po pięć godzin, a mianowicie:

- a) zasady fizyologiczne przemiany materii, hygiena odżywiania i żywności;
- b) mikrobiologia z szczególnym względem na przemianę materii mikrobiów, fermentacja i gnicie, jakież powstawanie choroby w skutek podległych infekcji żywności i posiłków;
- c) hygiena ziemi i wody.

9. Ustawoznawstwo, organizacja władz, przez jedno półrocze, po jednej godzinie.

§. 15.

Ci kandydaci, którzy nie uczęszczali na technologię chemiczną już podczas nauk przygotowawczych w szkole głównej i nie mogą wykazać wyniku w myśl §. 12, lit. c niniejszego rozporządzenia uczęszczać mają oprócz tego także na technologię chemiczną najmniej przez dwa półrocza, a w tym celu mogą jednocześnie z uczęszczaniem na wykłady w §. 14 wykłady na wydziale medycznym zapisać się na uczniów nadzwyczajnych szkoły zawodowej chemiczno-technicznej w szkole głównej technicznej.

§. 16.

Grona profesorskie wydziałów medycznych obowiązane są mieć to na pieczy, żeby kandydaci mogli uczęszczać na przepisane wykłady i ćwiczenia i brać wyznaczoną ilość godzin.

Dotyczące laboratory i zbiory istniejące w uniwersytetach a względnie (§. 15) w szkołach głównych technicznych, powinny być dla tych uczniów otwarte w odpowiedniej porze dnia, która do tego ma być wyznaczona.

B. Praktyka.

§. 17.

Praktykę, w §. 13 przepisaną, odbyć należy w ogólnym zakładzie badania żywności zostającym w związku z uniwersytetem, w którym kandydat

uczęszczał na nauki zawodowe w §§. 13 i 14 przepisane.

Kandydaci, którzy chcą być przypuszczeni do praktyki, winni złożyć dokumenty w §§. 2, 3 i 10 a względnie 11 i 12 oznaczone i oprócz tego udowodnić, że przez czas przepisany uczęszczali przynajmniej na wykłady i ćwiczenia w §. 14, punkt 1, 2, 3, 7 i 8 oznaczone.

§. 18.

Na wykłady i ćwiczenia w §. 14, punkt 4, 5, 6 i 9 oznaczone, jakież w przypadku przewidzianym w §. 15, także na wykłady i ćwiczenia z technologii chemicznej, można zresztą uczęszczać także dopiero podczas praktyki jednorocznej w zakładzie do badania żywności.

§. 19.

Postanowienia szczegółowe co do przyjmowania praktykantów do ogólnych rządowych zakładów badania żywności, jakież co do ich praw i obowiązków tamże wydane będą w instrukcji służbowej dla tych zakładów przepisanej.

C. Egzamin dyplomowy (egzamin rządowy).

§. 20.

Do odbywania egzaminu dyplomowego (egzaminu rządowego) w §. 13 przewidzianego, ustalona będzie w każdym mieście, w którym znajduje się zakład do badania żywności w związku z uniwersytetem zostający, osobna komisja egzaminacyjna, której przewodniczącego i członków mianuje corocznie Minister spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem oświaty na wniosek naczelnika krajowego; po upływie roku urzędowania te same osoby mogą być mianowane ponownie.

§. 21.

Egzamina odbywają się corocznie w maju i listopadzie.

Pierwszy egzamin odbywać się będzie w maju 1900.

§. 22.

Kandydaci, którzy chcą być przypuszczeni do egzaminu dyplomowego, winni prosto swoje należyści załączkami opatrzone, podać w pierwszej

połowie kwietnia lub października do tej Władzy krajowej, w której okręgu administracyjnym zamierają zdać egzamin.

Decyzyę, co do przypuszczenia lub oddalenia kandydatów, wydaje Władza polityczna krajowa a jeżeli ich przypuszcza, oznajnia im zarazem dni, w których mają zdać egzamin.

Próśb nie w porę nadchodzących lub nie zaostrzonych dostatecznie, nie uwzględnia się do najbliższego terminu egzaminacyjnego.

Przeciwko odmówieniu przypuszczenia do egzaminu dyplomowego, wolno kandydatom odwołać się do Ministerstwa spraw wewnętrznych, które decyduje w tym względzie w porozumieniu z Ministerstwem wyznań i oświaty.

§. 23.

Ażeby być przypuszczonym do egzaminu dyplomowego, potrzeba udowodnić:

- a) własnowolność i nieskazitelność;
- b) wykształcenie przygotowawcze ogólne według postanowień §. 2 niniejszego rozporządzenia;
- c) odbycie w szkole głównej nauk przygotowawczych w §. 3 przepisanych i ich skutek w myśl postanowień §§. 4 i 10 a według okoliczności §§. 11 i 12;
- d) uczęszczanie na nauki zawodowe do szkoły głównej według przepisu §§. 13, 14 i 15 a to poświadczonymi arkuszami legitymacyjnymi, zawierającymi potwierdzenia dotyczących profesorów lub docentów co do uczęszczania i
- e) odbycie praktyki według przepisu §§. 13 i 17 w ogólnym zakładzie badania żywności a to złożeniem świadectwa urzędowego, wystawionego przez przewodniczącego zakładu.

§. 24.

Egzamin dyplomowy obejmuje następujące egzamina częściowe:

1. Egzamin praktyczny z badania chemicznego pokarmów.

2. Egzamin praktyczny z badania mikroskopiecznego i mikrobiologicznego pokarmów, poznawania pokarmów roślinnych.

Mikrobiologiczne badanie wody i pokarmów ogranicza się ma do prostszych metod badania.

3. Egzamin praktyczny z analizy chemicznej sądowej.

4 Egzamin teoretyczny z nauki o pokarmach i ustawoznawstwa.

5. Egzamin teoretyczny z higieny (żywność surowa i gotowa, mikrobiologia z szczególnym względem na fermentację i gnicie; ziemia, woda).

Postanowienia wspólne dla egzaminu kwalifikacyjnego i dla egzaminu dyplomowego.

§. 25.

Poszczególne egzamina częściowe można zdawać w jakiejkolwiek kolej, przez przewodniczącego oznaczonej; jednakże wszystkie egzamina częściowe, które kandydat ma złożyć, skończyć należy w tym samym terminie w przeciągu dni 14, w przeciwnym zaś razie, także już złożone egzamina częściowe, uważaane być mają zwyczajnie za niezłożone.

Lecz jeżeli kandydat nie stanął na terminie jednego lub kilku egzaminów częściowych z ważnych powodów, o czem co do egzaminu kwalifikacyjnego sędzić ma grono profesorów wydziału filozoficznego a co do egzaminu dyplomowego władz polityczna krajowa, wyznaczyć mu należy do uzupełnienia dotyczących egzaminów częściowych osobny nowy termin, jak tylko można najbliższy.

§. 26.

Każdy egzamin częściowy odbyć ma egzaminator do dotyczącego przedmiotu ustanowiony pod nadzorem przewodniczącego.

Przewodniczący ma prawo lecz nie obowiązek zadawać kandydatom pytania z każdego przedmiotu.

Egzamina odbywają się publicznie. Przewodniczącemu służy jednak prawo ograniczenia przystępu do interesowanych specjalistów.

§. 27.

Wynik egzaminu z poszczególnych przedmiotów oznacza się w stopniach „z odznaczeniem“, „dostatecznie“, „niedostatecznie“ i egzaminator zapisuje go w osobnym protokole, uwzględniając także odpowiedzi na pytania zadane przez przewodniczącego.

§. 28.

Żaden egzamin nie może być uważany za złożony, jeżeli kandydat nie uczynił zadość wymaganiom choćby tylko z jednego przedmiotu.

Jeżeli kandydat nie uczynił zadość wymaganiom tylko na jednym egzaminie częściowym, może być przypuszczony do egzaminu poprawczego tylko z przedmiotów bezskutecznego egzaminu, a to co

do egzaminu kwalifikacyjnego po upływie dwóch miesięcy, co do egzaminu dyplomowego w najbliższym półrocznym terminie egzaminacyjnym.

Jeżeli kandydat otrzyma na egzaminie poprawczym znowu stopień „niedostateczny“ albo, jeżeli na pierwszym egzaminie ogólnym nie uczynił zadość wymaganiom z więcej niż jednego egzaminu częściowego, w takim razie, o ile w ogóle jest obowiązany do złożenia egzaminu ogólnego, może być przypuszczony tylko do ponowienia całego egzaminu ogólnego a w żadnym przypadku przed upływem pół roku.

Termin, w ciągu którego można egzamin poprawić, wyznacza komisja egzaminacyjna ze względu na najmniejszy wymiar czasu w ustępie 2 i 3 przepisany.

Egzamina poprawcze i ponowne zdawać trzeba w każdym przypadku przed tą komisją, która kandydata oddaliła.

Żadnego egzaminu częściowego nie można ponawiać więcej razy jak dwa. Jeżeli nie powiedzie się także i trzeci egzamin, kandydat wyłączony jest na zawsze od przypuszczenia do specjalnych nauk zawodowych dla chemików żywności a względnie od uzyskania dyplomu na znawcę żywności.

§. 29.

Jeżeli kandydat uzyska aprobatę z całego egzaminu, przewodniczący stwierdza podług stopni wyniku egzaminów częściowych stopień ogólny, a mianowicie, czy kandydat okazał się „uzdolnionym“ czy „uzdolnionym z odznaczeniem“.

Stopień ogólny „uzdolniony z odznaczeniem“ przyznaje się wtedy, jeżeli kandydat uzyskał stopień „z odznaczeniem“ z większej połowy egzaminów częściowych.

§. 30.

Każdy kandydat egzaminu winien przed złożeniem egzaminu uiścić razem z kwotą na stypel do świadectwa egzaminu a względnie dyplomu, także, mianowicie zaś taksę od egzaminu kwalifikacyjnego w kwesturze, taksę od egzaminu dyplomowego u Władzy politycznej krajowej za potwierdzeniem odbioru.

Tego, który taksy nie opłaci na 24 godziny przed rozpoczęciem się terminu egzaminacyjnego, nie przypuszcza się do egzaminu.

Jeżeli kandydat bez ważnego powodu usprawiedliwiającego, nie stanie na terminie wyznaczonym do jednego z egzaminów częściowych, przepada taksza, którą złożył za cały egzamin.

§. 31.

Taksa za cały egzamin wynosi 35 zł. Z tej kwoty dostaje przewodniczący 10 zł. a egzaminator każdego poszczególnego egzaminu częściowego 5 zł. Z taksą za egzamin kwalifikacyjny wpływają 5 zł. do funduszu kancelarii uniwersyteckiej.

Jeżeli w przypadkach oznaczonych w §. 12, kandydat ma złożyć tylko poszczególne egzamina częściowe egzaminu kwalifikacyjnego, kwotę taksy wymierzyć należy tak, żeby przewodniczący i każdy egzaminator tudzież fundusz kancelarii uniwersyteckiej otrzymał kwoty w pierwszym ustępie oznaczone.

Przy każdym ponawianiu jednego lub kilku egzaminów częściowych, złożyć należy taksę w takię kwotę, żeby przewodniczący i każdy z egzaminatorów biorących udział w egzaminie ponownym, otrzymał połowę kwoty w pierwszym ustępie oznaczonych. Fundusz kancelaryjny uniwersytecki nie dostaje nic z tych egzaminów.

§. 32.

Wynik każdego egzaminu częściowego oznajmia się kandydatowi niezwłocznie publicznie.

Wygotowanie dyplomu.

§. 33.

Spisać należy protokół egzaminu dyplomowego a to nawet wtedy, gdyby się ten egzamin nie powiodł i przesłać Władzy politycznej krajowej.

Protokół, który powinien być podpisany przez przewodniczącego i wszystkich udział biorących egzaminatorów, zawierać ma przedmioty każdego w szczególności aktu egzaminacyjnego, osąd egzaminatorów co do wyniku każdego egzaminu częściowego i cenzurę ogólną a według okoliczności termin do ponowienia egzaminu.

Na podstawie cenzury „uzdolniony z odzneniem” lub „uzdolniony”, Władza polityczna krajowa wygotowuje kandydatowi dyplom na znawę żywności według formularza 3 w tym języku, w którym składał egzamin, lub jeżeli wynik egzaminu był niepomyślny, zarządza odrzucenie prośby ubiegającego się o dyplom.

Nadto złożenie egzaminu i jego wynik a to także w tym razie, jeżeli wynik był niedostateczny, zapisuje się w arkuszu legitymacyjnym i w świadectwie urzędowem zakładu ogólnego do badania żywności (§. 23, lit. d i e) a według okoliczności podaje się tam termin wyznaczony do poprawienia lub ponowienia egzaminu.

Badeni r. w.

Gautsch r. w.

Form. 3.

Egzamin kwalifikacyjny

ubiegających się o dyplom na znawcę żywności.

rodem z gospodarką rolną, a także z gospodarką przemysłową. W tym zakresie zauważalne jest znaczące zróżnicowanie.

złożył egzamin kwalifikacyjny przepisany rozporządzeniem ministerialnym z dnia 13. października 1897,

Dz. u. p. Nr. 241, do wstąpienia na kurs specjalny nauk zawodowych dla chemików żywności, a mianowicie:

egzamin praktyczny z chemii dnia . . . . . 189 . ze skutkiem . . . . .

egzamin teoretyczny z chemii dnia . . . . . 189 . ze skutkiem . . . . .

egzamin teoretyczno-praktyczny z botaniki dnia . . . . . 189 . ze skutkiem . . . . .

egzamin teoretyczno-praktyczny z fizyki dnia . . . . . 189 . ze skutkiem . . . . .

przeto cały egzamin ze stopniem ogólnym: **uzdolniony** . . . . .

Od dziekanatu wydziału filozoficznego c. k. uniwersytetu

dnia . . . . . 189 . . . . .

(L. S.)

ter. dziekan.

Egzamin kwalifikacyjny
ubiegających się o dyplom na znać żywnoścī.

Pan . . . . . rodem z . . . . . w . . . . . złożył egzamin kwalifikacyjny potrzebny według przepisu rozporządzenia ministeryjnego z dnia 13. października 1897, Dz. u. p. Nr. 241, do wstąpienia na kurs specjalny nauk zawodowych dla chemików żywności celem uzupełnienia swoich dotychczasowych świadectw egzaminacyjnych, a mianowicie egzaminu . . . . . z . . . . . dnia . . . . . 189 . ze skutkiem . . . . .

Od dziekanatu wydziału filozoficznego c. k. uniwersytetu

      . . . . . dnia . . . . . 189 .

(L. S.)

ter. dziekan.

D y p l o m.

Pan . . . . . rodem z . . . . . w . . . . . złożył przepisany rozporządzeniem ministeryjnym z dnia 13. października 1897, Dz. u. p. Nr. 241, egzamin rządowy znawców żywności przed komisją egzaminacyjną . . . . . a miałecie egzamin częściowy:

z badania chemicznego żywności dnia . . . . . 19 . . ze skutkiem . . . . .

z badania mikroskopijnego i mikrobiologicznego żywności dnia . . . . . 19 . .

ze skutkiem . . . . .

z analizy sądowo-chemicznej dnia . . . . . 19 . . ze skutkiem . . . . .

z nauki o żywnościach i ustawoznawstwa dnia . . . . . 19 . . ze skutkiem . . . . .

z hygiény dnia . . . . . 19 . . ze skutkiem . . . . . , przeto uznaje się go za uzdolnionego . . . . . do wykonywania czynności **znawcy żywności**.

(L. S.)

C. k. Namiestnik.

